

Styrket beslutningsstøtte gjennom vergemål

Pål Sondre Kristiansen
Seniorrådgiver

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

12.06.2019

Lovens virkeområde

-Vergemål

for barn under 18 år

for voksne (uten/ med fratakelse av rettslig handleevne)

EMA

-**Legalfullmakt** – Nærstående gis fullmakt til å representere familiemedlemmer

-**Fremtidsfullmakt** – opprettes av personen selv for fremtiden
– når man ikke er i stand til å ivareta egne interesser

Omfang

Fylkesmannen i Trøndelag forvalter ca 2 milliarder kr på vegne av personer under vergemål

Pr i dag har 7110 løpende vergemål for voksne og mindreårige

Ca 3.600 løpende vergemål for voksne med regnskapsplikt

Vi har ca 100 faste verger

Vergemålsmyndighet

Fylkesmannen som lokal vergemålsmyndighet:

Oppnevner verger, fastsetter mandat for vergen, fører tilsyn med vergene, gir råd/veiledning og bistand til vergene

Statens sivilrettsforvaltning er klageinstans og fører tilsyn med Fylkesmannen

Vilkår for opprettelse av vergemål

Vergemålsloven § 20:

«Den som har fylt 18 år, og som på grunn av sinnslidelse, herunder demens, psykisk utviklingshemming, rusmiddelmissbruk, alvorlig spilleavhengighet eller alvorlig svekket helbred ikke er i stand til å ivareta sine interesser, kan settes under vergemål hvis det er behov for det.

Den som settes under vergemål, skal skriftlig samtykke i opprettelsen av vergemålet, vergemålets omfang og hvem som skal være verge, med mindre han eller hun ikke er i stand til å forstå hva et samtykke innebærer. Det kreves ikke samtykke hvis vergemålet omfatter fratakelse av den rettslige handleevnen.»

4 grunnvilkår for vergemål

- 1) Det må foreligge en medisinsk tilstand:
 - Sinnslidelse – herunder demens
 - Psykisk utviklingshemming
 - Rusmisbruk
 - Alvorlig spilleavhengighet
 - Alvorlig svekket helbred
- 2) Konkret behov
- 3) Årsakssammenheng
- 4) Samtykke

Behov

Det må foreligge et konkret behov for verge, sett i forhold til totalsituasjonen

Behovskravet er et utslag av minste middels prinsipp

Behovet kan **ikke** avhjelpes med mindre omfattende tiltak som f.eks.:

- Veiledningsplikt
- Gratis bistand man har krav på fra det offentlige
- Gjeldsrådgivning o.l.

Samtykke til vergemål

Vergemål er en frivillig ordning

Den vergetrengende skal samtykke til:

- Om vergemål skal opprettes
- Mandatet/omfang
- Hvem som skal være verge
- Om Fylkesmannen skal forvalte midler over 2 G

Opprettelse av vergemål

Ved opprettelsen av vergemål fattes det to vedtak:

- 1) Vedtak om opprettelse av vergemålet
- 2) Vedtak om oppnevning av verge

I tillegg utstedes det en vergefullmakt som signeres og stemples av Fylkesmannen.

Krav til vergen før oppnevning

Egnethetsvurdering jf. vergemålsloven § 28 første ledd:

«Den som oppnevnes som verge, må være egnet til verget og må samtykke i oppnevningen.»

Politiattest

Kredittsjekk

Forskjellen på vergene:

1. Nærstående (ektefelle/samboer, barn, barnebarn, søsken og foreldre)
2. Alminnelige
3. Faste verger
4. Advokater

Vergens forhold til Fylkesmannen

Fylkesmannen fører tilsyn med vergene.

Vergen har opplysningsplikt overfor Fylkesmannen jf. § 47.

Fylkesmannen skal gi opplæring, bistand og veiledning.

Vergen bør rådføre seg ved tvil og ved avgjørelser av særlig betydning.

Vergen kan påklage Fylkesmannens vedtak

Vergens mandat

Et vergeoppdrag skal være tilpasset behovet til den vergetrengende og kan omfatte ivaretagelse av vergetrengendes økonomiske og/eller personlige forhold.

Økonomiske forhold

Bistand til å ta hånd om vergetrengendes løpende utgifter og inntekter.

Forvaltning av fast eiendom ved utleie, salg eller på annen måte.

Dersom den vergetrengende har gjeldsproblemer som han eller hun ikke klarer å håndtere, vil ivaretagelse av dette også falle innenfor «økonomiske forhold».

Personlige forhold

Alle former for representasjon og ivaretagelse av rettigheter utover økonomiske forhold.

Rettslig representasjon for å oppnå trygde- og sosialstønader fra det offentlige, klage på vedtak fra offentlige forvaltningsorganer, og representasjon i forbindelse med en rettssak, mv.

Hva faller utenfor vergeoppdraget

Ivaretagelse av en person sine personlige interesser omfatter ikke kompetansen til å

- stemme ved valg, inngå ekteskap,
- erkjenne farskap,
- samtykke til donasjon av organer,
- opprette eller tilbakekalle testament,
- samtykke til tvang eller kompetansen i andre særlig personlige forhold uten særskilt hjemmel i lov.

Vergemålsloven:

§ 21. *Vergemålets innhold og omfang*

....

Vergemålet kan ikke omfatte kompetansen til å stemme ved valg, inngå ekteskap, erkjenne farskap, samtykke til donasjon av organer, opprette eller tilbakekalle testament, samtykke til tvang eller kompetansen i andre særlig personlige forhold uten særskilt hjemmel i lov.

Bistand i personlige forhold vil måtte avgrenses mot andre former for hjelpe- og støttetiltak, som for eksempel det som tilligger en hjemmehjelp eller støttekontakt.

En verge skal representere og ivareta rettigheter, mens de nevnte hjelpe- og støttetiltak er mer knyttet til praktisk bistand i dagligdagse gjøremål og til å ivareta behovet for sosial kontakt og støtte.

Plikt til å høre den vergetrengende

Vergen skal så vidt det er mulig høre den som er satt under vergemål, før det foretas disposisjoner av større betydning og også ellers når dette fremstår som naturlig.

Vergen kan ikke foreta disposisjoner hvis den vergetrengende motsetter seg det.

Dette gjelder likevel ikke hvis vedkommende ikke er i stand til å forstå hva disposisjonen innebærer, jf. vergemålsloven § 33.

§ 33. Vergens plikt til å høre den som er satt under vergemål, mv.

Vergen skal så vidt mulig høre den som er satt under vergemål, før det foretas disposisjoner av større betydning og også når dette ellers fremstår som naturlig.

- Vergen må bruke skjønn, og må hele tiden tenke på interessene til personen med verge.
- Et viktig prinsipp er at en person satt under vergemål som ikke er fratatt rettslig handleevne, har kompetanse til å handle på egen hånd, selv om han eller hun har fått oppnevnt verge – jf. vergemålsloven § 21.

Eksempel:

Verge må i samråd med vergehaver for avklare hvilken post som skal adresseres til verge og hvilken post som skal adresseres til den vergetrengende.

Disposisjoner som vergen ikke kan foreta uten samtykke fra Fylkesmannen

I henhold til vergemålsloven §§ 37-43 krever visse disposisjoner Fylkesmannens samtykke;

Disposisjoner over fast eiendom

Livsforsikringer og livrente mv.

Disposisjoner over løsøre av større verdi, usedvanlig karakter eller spesiell interesse

Utlån av midler

Gjeldsstiftelse

Kausjonsansvar/sikkerhetsstillelse

Større gaver

Arveforskudd

Avkall på arv

§ 39. Disposisjoner over fast eiendom, løsøre og livsforsikring mv. og utlån av midler til vergen

Vergemålsportalen

- Vergemålsavdelingen hos Fylkesmannen i Trøndelag kan nås kl. 12.00 – 14.00 alle hverdager på tlf. 741 68 300.

- På www.vergemal.no finner dere skjema og mer informasjon om vergemål.